

NAKS, NAKS, NAKS, NAKS, NAKERTAAKS?

Toimintakokemuksellinen leirikoulu kuudesluokkalaisille

Sari Lähde
Opinnäytetyö, kevät 2011
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Diak Etelä Kauniainen
Sosiaalialan koulutusohjelma
Kristillinen lapsi- ja nuorisotyön
suuntautumisvaihtoehto
Sosionomi (AMK) + kirkon nuorisotyöntekijän virkakelpoisuus

TIIVISTELMÄ

Lähde, Sari

Naks, naks, naks, naks, nakertaaks? Toimintakokemuksellinen leirikoulu kuudesluokkalaisille. Kauniainen, kevät 2011, 37 s., 4 liitettä.

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Diak Etelä Kauniainen. Sosiaalialan koulutusohjelma, Kristillisen lapsi- ja nuorisotyön suuntautumisvaihtoehto, sosionomi (AMK) + kirkon nuorisotyöntekijän virkakelpoisuus.

Produktimuotoisen opinnäytetyöni tavoite oli suunnitella ja toteuttaa pääasiassa ryhmäturvallisuutta kehittävä leirikoulu Olarin Päivänkehrän koulun kuudennelle luokalle. Leirikoulun jälkeen keräsin oppilailta palautteen leirikoulusta ja heidän ryhmänsä toimivuudesta leirikoulussa tehtyjen harjoitteiden perusteella.

Opinnäytetyöni materiaalina käytin samaan aihepiiriin liittyvää kirjallisuutta, opilaiden antamia palautteita ja heidän kirjoittamiaan oppimispäiväkirjoja. Leirikoulun toteuttamisessa käytettiin pääasiassa toimintakokemusmenetelmää, johon liittyi myös harjoitteiden purkaminen sekä prosessointi. Palautteiden kerääminen tapahtui kyselyn muodossa. Kyselyssä käytettiin avoimia kysymyksiä, joten tutkimusmenetelmä oli kvalitatiivinen.

Leirikoulu järjestettiin 1.-3.9.2009 Hilan leirikeskuksessa, Kirkkonummella. Leirikouluun osallistui kaksikymmentä oppilasta, viisi huoltajaa ja luokan opettaja. Jokaiselle päivälle oli oma teemansa, ja oppilaat haastettiin pohtimaan ryhmän merkitystä monella eri tavalla.

Leirikoulun suunnittelu ja toteutus onnistui ajallaan ja harjoitteet näyttivät riittävän haasteellisilta kuudesluokkalaisille oppilaille. Vanhempien osallistuminen auttoi myös leirikoulun toteutuksessa. Erityisesti oppilaiden osallistuminen keskusteluihin ryhmän merkityksestä yllätti positiivisesti.

Avainsanat: leirikoulu, ryhmäturvallisuus, toimintakokemusmenetelmä, ryhmäytytys, Päivänkehrän koulu, produktio.

ABSTRACT

Lähde, Sari

Nip, nip, nip, nip what's nipping? - Action - orientated experiential camp school for students in the sixth grade. 37 p., 4 appendices. Language: Finnish. Kauniainen, Spring 2011.

Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services, Option in Christian Youth Work. Degree: Bachelor of Social Services.

The aim of this thesis was to plan and carry out a camp school that mainly evolves group safety, for the sixth grade of comprehensive school. The camp school based on using action - orientated experiential -method that included also unloading and processing the feelings. The purpose was to give an example of this kind of camp school.

As the background for the thesis I used literature which dealt with this given method and camp schools, feedback from the students and the learning diaries that they wrote during the camp school. After the camp school I collected feedback from the students about the camp school and their experiences in group work and grouping during the activities. The feedback was collected by using open questions and dealt with so the research method was qualitative.

The camp school was arranged in Hila -camping area in Southern -Finland during the first and third day of September in 2009. Twenty students, five parents and the teacher of the class participated in the camp school. Every day had a different theme and the students were challenged to think about the meaning of the group from different points of views.

The planning of the camp school and its implementation took place on time and the activities were challenging enough for sixth grade -students. The participation of the parents was also helpful in the camp school. The positive surprise was that the students took so eagerly part in conversations on the meaning of the group.

Keywords: camp school, group safety, grouping, action-orientated experiential -method, Päivänkehrä- school, product.

SISÄLTÖ

1 ESIPUHE	5
2 TOIMINNALLISET MENETELMÄT KOULUTYÖN TUkena.....	7
2.1 Toimintakokemusmenetelmä	7
2.2 Leirikoulu	9
2.3 Ryhmäyttäminen.....	10
2.4 Turvallisuus.....	11
2.5 Purkamisen ja prosessointi.....	12
2.6 12 -vuotiaan kehitysvaihe ja ongelmanratkaisutaidot.....	13
3 LEIRIKOULU.....	15
3.1 Leirikoulun historiaa	15
3.2 Leirikoulun valmistelu	16
4 TOIMINTAKOKEMUKSELLISEN LEIRIKOULUN PÄIVÄOHJELMA	18
4.1 Tiistai 1.9.2009. Leirikouluun orientoituminen ja yhteisen historian pohtiminen.....	18
4.2 Keskiviikko 2.9.2009. Menneestä tähän päivään - toimivan ryhmän merkitys.	21
4.3 Torstai 3.9.2009. Leirikoulun purku ja katse tulevaan.	25
5 PROSESSIN KUVAUS.....	27
5.1 Vuosi 2009.....	27
5.2 Vuosi 2010.....	29
6 PALAUTTEIDEN ANALYSOINTI.....	31
7 POHDINTA.....	34
LÄHTEET.....	36
LIITE 1 Päivänkehrän koulun rehtorille lähetetty leirikoulun päiväohjelma.....	38
LIITE 2 Leirikoulun toteutunut päiväohjelma	41
LIITE 3 Kyselylomake ryhmiin.....	44
LIITE 4 Palautekysely oppilaille	45

1 ESIPUHE

*”Ei into auta, jos tietoa puuttuu,
hätkkö eksyy ja kompastuu.”*

Sananl. 19:2

Oman elämäni aikana olen jo varhain huomannut, miten suuri vaikutus erilaisilla retkillä ja leireillä on ollut. Voisin jopa sanoa, että pienimmissä määrin niiden vaikutus on näkynyt elämässäni aikuisikään asti kantavien muistojen muodossa. Suurin vaikutus taas on tuntunut olleen rippikoululeireillä, joilla olen päässyt mukaan leirin toteuttamiseen toimimalla isosen tehtävissä. Tämä kokemus on vaikuttanut ammatinvalintaan ja päätökseeni alkaa opiskella Diakonia-ammattikorkeakoulussa.

Koululuokan tai jonkin muun ryhmän voimin tehdyn retken taika tuntuu olevan sen arjesta irrottava kokemus, jonka vaikutus sekä yksilölle että ryhmälle on hyvin merkittävä. Kyseessä voi olla päiväretki tai useamman päivän kestävä intensiivinen leiri. Yhdessä oppiminen korostuu, kun opiskelu tapahtuu vaihteeksi jossakin muualla kuin kouluympäristössä. Esimerkiksi leirikoulumuotoinen opiskelu jää paremmin ryhmäläisten mieleen, koska opittavien asioiden ympärillä on jokin tavallisesta arjesta poikkeava ympäristö. Opiskelun ohella oppilailla on myös tilaisuus päästä tutustumaan toisiinsa paremmin.

Kun sain opinnäytetyöni myötä mahdollisuuden suunnitella ja toteuttaa leirikoulu Päivänkehrän koulun 6B- luokalle, olin todella innoissani. Aavistin, että tämä oli oivallinen tilaisuus päästä kokeilemaan omia siipiäni ja tekemään jotakin aivan omaa käytännössä. Päätin ottaa hyödyn irti asioista, joita olin oppinut isosvuosinani ja Diakonia-ammattikorkeakoulussa opiskellessani.

Sain projektin alussa sellaisen käsityksen, että luokan oma opettaja olisi mukana leirikoulun suunnittelussa ja toteutuksessa. Ajattelin, että hän haluaa minun

hoitavan vain toiminnalliset osuudet ja hän itse pitäisi oppitunteja. Kun sitten kesän 2009 lopulla pääsin opettajan juttusille, huomasimme informaation puutteellisuuden vuoksi, että meillä oli varsin erilaiset käsitykset tulevan leirikoulun sisällöstä ja siitä, kuka suunnittelee mitään. Minun tehtäväni oli suunnitella koko leirikoulu ja myös toteuttaa se.

Vaikka aikataulu suunnittelussa olikin jo varsin kiireinen, minua helpotti työstää leirikoulun suunnitelmaa, koska sain niin sanotusti vapaat kädet leirikoulun suhteen. Sain suunnittelussa apua kahdelta koulumme opiskelijalta, Samuel Puukarilta ja Kai Kuntoselta, jotka olin pyytänyt mukaan leirikoulun ohjaajatiimiin.

Luokan opettaja kertoi minulle omasta toiveestaan, että leirikoululla olisi jokin oppilaat haastava teema. Mieleeni tuli opinnoissani jo taakse jäänyt Turvallinen luokka -projekti, jonka tarkoitus oli haastaa koululuokat punnitsemaan ryhmätyöskentelytaitonsa erilaisten harjoitteiden avulla. Mietin, että voisin suunnitella tätä ideaa pohjaavan leirikoulun, mutta koska luokka oli jo valmiiksi ryhmäytynyt ja kokenut viisi vuotta yhdessä, päätin muuttaa teemaa ryhmäyttävästä ryhmäturvallisuutta kehittäväksi leirikouluksi, jossa oppilaat myös pohtisivat hyvän ryhmähengen merkitystä ja omaa vaikutusta siihen. Ryhmäturvallisuuden kehittämiseksi halusin käyttää leirikoulussa toimintakokemusmenetelmää, koska siihen kuuluu tärkeänä osana harjoitteiden purkaminen ja kun kyseessä oli kuudesluokkalaiset oppilaat, joiden kanssa tuntui olevan muutenkin helppo keskustella, ajattelin, että tämä menetelmä olisi heille juuri tarkoituksenmukainen.

2 TOIMINNALLISET MENETELMÄT KOULUTYÖN TUKENA

Toimintakokemusmenetelmät on aikanaan kehittänyt Mikko Aalto, joka on kirjoittanut menetelmien tarkoituksista ja niiden avulla syntyvistä mahdollisuuksista muutamia teoksia, joita tässä työssä olen käyttänyt teoriapohjana. Omassa työssäni olen hyödyntänyt toimintakokemusmenetelmiä pääasiassa ryhmähengen ja ryhmäturvallisuuden parantamisessa kuudesluokkalaisten kanssa.

Menetelmiä voi käyttää monessa erilaisessa ympäristössä ja tilanteessa. Taneli Sutinen on soveltanut toimintakokemusmenetelmiä omassa kehittämishankkeessaan, jonka hän toteutti opinnäytetyönään vuonna 2000. (Sutinen, Taneli 2000.)

2.1 Toimintakokemusmenetelmä

Toimintakokemusmenetelmissä opitaan omien kokemusten, elämysten ja tunteiden sekä niiden purun ja prosessoinnin kautta. Erityisesti harjoitteiden purku-tilanteiden painottaminen erottaa menetelmät muista elämyksiin perustuvista oppimiskokemuksista. (Eronen, Carita & Fleminch, Elina 1999, 1.)

Mikko Aalto on kehittänyt toimintakokemusmenetelmiä ja painottaakin purun ja prosessoinnin roolia menetelmän käyttämisessä. Purun aikana oppilaat otetaan huomioon niin yksilöinä kuin ryhmän jäseninäkin. Prosessointi puolestaan ohjaa heitä löytämään toiminnasta asioita, joista voi oppia jotakin omaan ja yhteiseen elämään. (Aalto 2000.)

Toimintakokemusmenetelmät tähtäävät ensisijaisesti elämisen taitojen opetteluun. Elämisen taidot -sanaparilla tarkoitetaan tässä yhteydessä elämiseen tarvittavia perustaitoja. Näitä perustaitoja ovat herkistyminen itselle, toisille ja ympäristölle, omien tunteiden ja tarpeiden ymmärtäminen ja sitä kautta myös tois-

ten tunteiden ja tarpeiden kohtaaminen ja ymmärtäminen. (Eronen, Carita & Fleminch, Elina 1999, 5.)

Halusin rakentaa leirikoulun teeman nimenomaan toimintakokemusmenetelmien ympärille. Muistan joskus nuorempana ajatelleeni, että olisi hyvä, jos koulussa voitaisiin opetella niinkin yksinkertaisen kuuloisia taitoja, kuin ihmissuhdetaitoja. Näitä taitoja ja niiden tärkeyttä tulisi mielestäni korostaa koulussa, vähintäänkin siitä syystä, jos niitä ei kotona opetella tai jossain tapauksissa olen huomannut, että nuo taidot saattavat myös niin sanotusti kehittyä kiero. Tällä kiero kehityksellä tarkoitan muun muassa kouluaikoinani havaitsemaani ilmiötä, jossa ihmissuhdetaitoja käytetään esimerkiksi opettajan tai muiden oppilaiden manipuloimiseen tai valehteluun. On hyvä, että oppilaat jo nuorena oppivat, miten vahvoja tunteita heidän oma käytöksensä voi muissa herättää ja miten he voivat itse rakentaa hyvää ryhmäturvallisuutta.

Toimintakokemusmenetelmissä tehtävien harjoitteiden kautta tapahtuva keskusteleminen ja tunteiden purku ovat harjoitteiden perusidea. Ne auttavat ryhmän jäseniä tuntemaan itseä ja muita paremmin. Ryhmädynamiikan näkökulmasta tämä metodi antaa hyvän pohjan luottamukselle ja turvallisuudelle ja siitä ryhmätyötaidoille. Kun näitä harjoitteita käytetään, ohjaajan tulee aina ottaa vastuu tunteista, joita ryhmäläisissä on herännyt. Tunteet tulee aina purkaa. (Eronen & Fleminch 1999, 14.)

Harjoitteet herättävät suorittajissaan siis erilaisia tunteita ja kokemuksia. Mikko Aallon mukaan jokin näistä kokemuksista on harjoitteen joko oletettu (toiminnan teoria) pääkokemus tai pääkokemus, jota ei osattu odottaa. Siihen, millainen kokemus tapahtuu ihmisen sisäisen maailman tasolla, vaikuttaa muutama tekijä, jotka Aalto luettelee. Niitä ovat harjoitteen luonne, henkilön ennako-olettamus ja asenne harjoitteeseen, omat tehtävät harjoitteessa, ryhmän dynamiikka sekä henkilön persoonallisuus ja psykohistoria. (Aalto 2000, 106.)

On tärkeää, että ohjaaja on itse tietoinen menetelmän vaativuudesta ja sen erinäisistä haasteista. Esimerkiksi purussa voi ilmetä lapsuuden traumoja tai sellaisia asioita, jotka koskettavat ohjaajan omaa elämän historiaa, joten on myös

tärkeää, että ohjaaja on itse sinut itsensä kanssa. Ohjaaja on erityisesti lasten ja nuorten kanssa työskennellessään se aikuinen, joka luo turvallisuutta oman ammattitaitonsa ja persoonansa kautta. Turvallisuudesta puhuttaessa ryhmätasolla on itsestään selvää, että ohjaaja on ottanut mahdolliset turvallisuustekijät ja riskit huomioon. Harjoitetta tehtäessä on tärkeää, että ympäristö on turvallinen. Kun osallistuja tuntee ryhmän ja ympäristön sekä olonsa turvalliseksi, on saavutettu jo hyvä turvallisuudentaso, josta on erittäin hyvä rakentaa ryhmää ja yksilöitä lähemmäs toisiaan ja itseään. (Eronen & Fleminch 1999, 10.)

Toimintakokemusmenetelmät ovat oman kokemuksen mukaan erittäin monikäyttöisiä, koska ne soveltuvat eri ikäluokille ja erilaisiin tilanteisiin. Taneli Sutinen on muun muassa kehittänyt toiminnallisten menetelmien koulutussuunnitelman Diakonia-ammattikorkeakoulun Kauniaisten toimipaikalle. Koulutussuunnitelma on laadittu kouluttajia varten ja koulutusjärjestelmän läpikäymisen jälkeen opiskelijalla tulisi olla valmiudet käyttää toiminnallisia menetelmiä osana työtään. (Sutinen, Taneli 2000, 22-23.)

2.2 Leirikoulu

Leirikouluksi voidaan katsoa kahden tai useamman työpäivän mittainen opiskelujakso, joka pidetään koulun ulkopuolella joko kotimaassa tai ulkomailla. Leirikoululle on tyypillistä se, että oppilaat eivät koskaan ole passiivisia kuuntelijoita vaan aktiivisia osallistujia. He eivät kopioi tietoja, vaan etsivät niitä eri kohteista usein pienryhmissä. (Kuronen, Juha & Rantakangas 1997, 13.)

Leirikoulun tulisi aina nitoa osaksi eri oppiaineiden opetus -suunnitelmaa, jolloin se toimii tehokkaana työvälineenä sekä ennen, että jälkeen leirikoulun ja antaa mahdollisuuden aineiden väliseen integraatioon, sekä opetuksen eheyttämiseen. Tällä tavoin leirikoulusta muodostuu eräänlainen projekti, johon voivat osallistua eri oppiaineiden opettajat, oppilaat, sekä usein oppilaiden vanhemmat. Leirikouluprojektissa on kolme työvaihetta: valmistelu, toteutus ja jälkityö. Leirikoulu on parhaimmillaan koulun ja kodin välistä yhteistyötä. Tavoitteiden

saavuttaminen ei edellytä pitkiä matkoja. Leirikoulun laadun määrää sen sisältö. (Kuronen & Rantakangas 1997, 14.)

Leirikoulu hyödyntää seikkailukasvatuksen menetelmiä. Elämyksellisen ja ryhmäaloitteisen luontotoiminnan tuomat oppimiskokemukset tarjoavat oppilaille mahdollisuuden vaikuttaa oman koulunkäyntinsä arkeen. Toiminta voi sisältää elementtejä erätoiminnasta, kiipeily- ja köysitoiminnasta, vesitoiminnasta, kädentaitotehtävistä ja ryhmätyötoiminnasta. Leirikoulun toimintaa ja tavoitteiden toteutumista arvioidaan yhdessä opettajan ja oppilaiden kanssa leirikoulun päätyttyä. (Kota - Lasten ja nuorten hyvinvointi i.a.)

Leirikoulun tavoitteena on lisätä oppilaiden sosiaalisia taitoja, kehittää luokan työskentelyilmapiiriä turvalliseksi, huomioon ottavaksi ja vastuulliseksi, tukea opettajan tekemää opetus- ja kasvatustyötä sekä tuoda uusia ympäristöjä oppimisen tueksi. Tavoitteiden asettaminen ja toiminnan suunnittelu tapahtuu yhdessä luokan opettajan ja oppilaiden kanssa. Leirikoulu voidaan toteuttaa joko retkikuntatyypistä liikkuvana, erätyylisesti maastossa tai leirikeskuksessa. On myös mahdollista yhdistellä erilaisia tapoja pitää leirikoulua. (Kota - Lasten ja nuorten hyvinvointi i.a.)

6b-luokalle järjestetty leirikoulu oli nimenomaan toimintakokemuksellinen, jossa oppilaat oppivat ryhmätyöskentelyn tärkeitä taitoja erilaisten harjoitteiden kautta. Leirikoulu toteutettiin leirikeskuksessa, joka sijaitsee mukavasti luonnon helmassa, jolloin kouluympäristöstä irtautuminen näkyisi fyysisesti ja tarvittaessa voisimme järjestää sisätiloissakin harjoitteita.

2.3 Ryhmäyttäminen

Ryhmäyttäminen tarkoittaa prosessia, jossa ryhmän jäsenten välistä keskinäistä tuntemista, luottamusta, turvallisuutta ja viestintäkykyä tietoisesti kehitetään. Tarkoitus on käynnistää sosialisatioprosessi, jossa toisiinsa tutustuminen, turvallisuuden kokeminen ja luottamuksellinen ilmapiiri mahdollistavat ryhmässä avoimempaa omien ajatusten ja tunteiden ilmaisua. (Nuorten akatemia 2009.)

Ryhmäyttäminen on yksi yhteen hyvän ryhmähengen kanssa. Luonnollisesti ryhmäyttäminen luo parempaa ryhmähenkeä ja ryhmäturvallisuus kasvaa.

Muiden muassa Suomen partiolaisille ryhmähengen peruspilari on keskinäinen luottamus. Ryhmässä tulee vallita hyvä ja turvallinen ilmapiiri, jolloin jokainen viihtyy ja voi olla aidosti oma itsensä. Ryhmän jäsenet voivat ottaa erilaisia rooleja eri tilanteissa, kun ryhmä on tuttu ja turvallinen eikä kiusaamista tarvitse pelätä. Ryhmässä ei ole pakko aina pärjätä, vaan voi huoletta epäonnistuaakin, kun voi luottaa siihen, että silti hyväksytään ja kaveria autetaan. (Suomen partiolaiset i.a.)

Ryhmähengen luominen on tärkeää. Kaikki ikäkaudet toimivat ryhmissä, vain ryhmien rakenne ja johtajat vaihtelevat. Johtajan tuleekin panostaa ryhmän yhteen hitsautumiseen, sillä hyvä henki on saumattomasti toimivan ryhmän edellytys. Ilman hyvää yhteishenkeä ei yksikään ryhmä toimi kovin kauan. (Suomen partiolaiset i.a.) Ryhmäytymistä ei voikaan "kuitata" yhdellä tutustumispäivällä, vaan sen eteen on tehtävä töitä jatkuvasti. Harjoitteiden ohella todelliset vuorovaikutustilanteet (esim. päätöksenteko, konfliktit) ovat paras rakennusala sekä turvallisuudelle että vuorovaikutustaitojen oppimiselle. (Nuorten akatemia 2009.)

Koska koulussa ympäristö, ihmisineen ja rutiineineen on yleensä sama, pysyy helposti myös ilmapiiri samana. Jos esimerkiksi luokan ilmapiiri on huono, on hyvä ajatus jättää hetkeksi koulun pihapiiri. Luokan ilmapiiriin ja psyykkiseen turvallisuuteen onkin hyvä panostaa esimerkiksi leirikoulun avulla.

2.4 Turvallisuus

Turvallisuus tarkoittaa yksilön tai ryhmän tilaa, jossa on mahdollisimman vähän sellaisia ihmisen minuutta uhkaavia tekijöitä, jotka voisivat synnyttää pelkoa, häpeää, syyllisyyttä tai arvottomuuden tunnetta. Syvimmässä merkityksessään turvallisuus ei kuitenkaan ole vain sitä, että uhkat ovat poissa, vaan myös sel-

vää tietoisuutta hyväksytyksi tulemisesta. (Aalto, Mikko 2002. Turvallinen ryhmä. 15.)

Koulumaailmassa luokkaryhmän turvallisuutta tarvitaan jo sen vuoksi, koska oppiminen ei enää tapahdu siten, että opettajasubjekti siirtää tietoa oppilasobjektille, vaan oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksen kautta. Mielipiteen, tunteiden ilmaisun ja luovuuden lähtökohtana toimii siis turvallinen ryhmä. (Aalto, M 2002. 24.) Ryhmän tuntiessa turvallisuuden tunnetta, ryhmäläisten lahjat ja vahvuudet nousevat helpommin esiin, koska kenenkään ei tarvitse jännittää tai pelätä hylätyksi tulemista tai häpeään joutumista vaan parhaimmillaan ryhmässä saa epäonnistua ja se nähdään luonnollisena asiana jota tapahtuu kaikille.

Ohjaaja pystyy omalla toiminnallaan vaikuttamaan ryhmän turvallisuuteen. Tärkeä esimerkki, joka liittyy ryhmän vuorovaikutustaitoihin, on ohjaajan kyky olla eri mieltä. Ihmisten välisessä kommunikoinnissa törmää usein ihmisten selkeään tarpeeseen olla oikeassa. Tämä perustuu siihen, että tämä ihminen ei koe turvalliseksi myöntää olleensa eri mieltä. Jos ohjaaja ei kestä erilaisia mielipiteitä vaan yrittää esimerkiksi vakuuttaa muut omasta mielipiteestään, ei hän tällöin vaikuta ryhmän turvallisuuteen lainkaan positiivisesti. Tällaisella käyttäytymisellä ohjaaja ilmaisee, että omien mielipiteiden ilmaiseminen ei ole sallittua. (Aalto, Mikko 2002, 33.)

Mielestäni on myös tärkeää, että opettaja myöntää olevansa väärässä silloin kun hän on tehnyt virheen. Ryhmä on turvallisimmillaan sellainen, jossa ryhmän jäsenet saavat jakaa keskenään sekä negatiiviset, että positiiviset kokemukset ja toisia tuetaan ja kuunnellaan. Jokaisen tulee ryhmässä tuntea saavansa olla oma itsensä ja tulla kuulluksi.

2.5 Purkaminen ja prosessointi

Purkamisella tarkoitetaan tehtävän jälkeistä keskustelua osanottajien tunteista ja kokemuksista – ei tulkinnoista. On havaittu hyödylliseksi jakaa purkamisvaihe kahteen osaan. ensimmäisessä puhutaan pelkästään ihmisten tunteista, elä-

myksistä ja kokemuksista. toisessa vaiheessa puhutaan kaikesta siitä, mitä ryhmässä tapahtui ja kuinka tehtävän suorittaminen ryhmältä sujui. (Aalto, Mikko 2002, Turvallinen ryhmä. 26.)

Leirikoulussa toteutimme purkutilanteet aina rauhallisessa ympäristössä, jossa häiriötekijöitä ei ollut. Mikko Aallon mukaan muun muassa paha olo etsii itselleen paikkaa, missä sen saa turvallisesti ilmaista eikä sitä torjuta. Tunteiden purkamiselle on annettava oikeutus ja tila. (Aalto, Mikko 2002, Vuorovaikutustaidot. 37.)

Prosessoinnissa aistittu, koettu ja tunnettu siirtyy älyllistämisen kautta osanottajan sisäiseksi ominaisuudeksi arkikäyttöön. Siinä elämykset muuttuvat normaalin elämän voimavaraksi. Kokemuksen jäsentäminen on mahdollista vasta sitten kun tunteet on purettu. Tunteiden ollessa vielä järjestäytymättöminä sisällämme emme kykene hyödyntämään kokemustamme tehokkaasti. (Aalto, Mikko 2002, 27.)

2.6 12 -vuotiaan kehitysvaihe ja ongelmanratkaisutaidot

Kuudesluokkalainen on murrosiän kynnyksellä oleva varhaisnuori. Osalla 12-vuotiaista murrosiän merkit alkavat jo tulla esiin. Toiset taas voivat odottaa pariakin vuotta, joten murrosiän alkaminen on hyvin yksilöllistä. Yläkouluun menoa osuu lapsen elämässä haasteelliseen kehitysvaiheeseen, alkavaan murrosikään. Nuori tarvitsee näiden haasteiden ja muutosten keskellä kaiken mahdollisen tuen. (Mannerheimin lastensuojeluliitto – vanhempainnetti. i.a.)

10–12 vuoden iässä lapsella kehittyy erityisesti kyky loogiseen ajatteluun ja suunnitteluun sekä muistamiseen. Lapsi ymmärtää, että asiat ovat suhteellisia: joskus on parempi käyttää väritettyä totuutta kuin olla aivan rehellinen. Lapsi pystyy myös yhä paremmin ymmärtämään ja ottamaan huomioon toisten tunteita, ajatuksia ja aikomuksia, odottamaan vuoroaan ja hallitsemaan tunteitaan. (Mannerheimin lastensuojeluliitto – vanhempainnetti. i.a.)

Muun muassa roolileikit, älylliset ja liikunnalliset pelit sekä leikit ja seikkaileminen ovat mieluista tekemistä 12 -vuotiaalle. Kyky itsenäiseen ja loogiseen ja syysuhteita ymmärtävään ajatteluun kehittyy ja lapsi kykenee aiempaa paremmin suunnittelemaan toimintaansa ja ymmärtämään tekojen seurauksia. Uusia asioita puolestaan opitaan parhaiten tekemällä. (Mannerheimin lastensuojeluliitto – vanhempainnetti. i.a.)

3 LEIRIKOULU

3.1 Leirikoulun historiaa

Niin kauan kuin on ollut opetusta, on myös ollut koulun ulkopuolista opetusta. Jo 1700- luvulla Keski-Euroopassa oli kouluja, joissa oppilaat viettivät pari kuukautta leirielämää opiskellen maanviljelyä, kalastusta ja maantietoa. (Lahdenperä ym. 1989, 11.)

1800- luvulla pedagogit alkoivat korostaa toiminnallisten työmuotojen merkitystä opetuksessa. Tuohon aikaan käsitettiin, että ihmisen tulee oppia itse tutkimalla, eikä vain lukemalla kirjoista toisten havainnoista ja kertomuksista. (Lahdenperä ym. 1989, 11.)

Leirikoulun ajatus sai paljon suosiota 1900- luvulla, jolloin ensin Saksassa perustettiin nuorisoliike, jonka piirissä harrastettiin retkeilyä ja luonnossa liikkumista. Pian Englannissa perustettiin partioliike Sir Robert Baden-Powellin toimesta. Partiolaisliikkeen toiminnassa on paljon samaa kuin leirikoulussa, mutta ensimmäisen varsinaisen leirikoulun piti Englantilainen opettaja Mary A. Johnston, vuonna 1906 viemällä luokkansa viikoksi maaseudulle oppimaan käytännössä koulussa opittuja taitoja. Pian englannissa alettiinkin pitää leirikouluja kartanoissa ja säätiöiden omistamissa laitoksissa. Englantiin perustettiin myös leirikeskuksia, jotka olivat yliopistojen valvonnassa. (Lahdenperä ym. 1989, 12.)

Vähitellen leirikoulujen suosio saavutti myös yhdysvallat. Pohjoismaista taas Tanska ja Norja ovat toimineet ansiokkaasti leirikoulun uranuurtajina 30 - 40 - luvuilla. Ruotsissa leirikoulu sai virallista merkitystä vasta vuonna 1958. Myös Islanti kiinnostui leirikoulusta etenkin yhteispohjoismaisen toiminnan myötä ja Islannista onkin suunnattu oppilasvaihtoon Skandinavian muihin maihin. Pohjoismaista yhteistyötä edistää vuonna 1984 perustettu Pohjoismainen leirikoulu-neuvosto. (Lahdenperä ym. 1989, 13-14.)

Suomessa ensimmäisiä leirikouluksi luokiteltava opintoretkeä tehtiin 50-luvulla. Eräs tällainen opintoretkeä oli Turun Hirvensalon leirikoulu Sompion Lapissa vuonna 1959. Leirikoulusta julkaistiin kirjoitus Punaisen Ristin lehdessä. (Lahdenperä ym. 1989, 15.)

Vuonna 1975 perustettiin Suomen Leirikouluyhdistys – Lägerskolföreningen i Finland ry. Yhdistys on kaksikielinen ja valtakunnallinen ja sen toimintaan kuuluu leirikoulutietouden levittäminen opettajille, vanhemmille ja kouluviranomaisille. (Lahdenperä ym. 1989, 16-18) Vuonna 2004 opetushallitus myönsi Suomen Leirikouluyhdistykselle Cygnaeus-palkinnon. Tämän koulutuspalkinnon myöntäminen perusteltiin palkintotoimikunnasta seuraavasti: Suomen leirikouluyhdistys - Lägerskolföreningen i Finland ry on pitkään tehnyt ansiokasta työtä leirikoulutoiminnan hyväksi Suomessa. Yhdistyksellä on ollut suuri merkitys vakiinnutettaessa käytäntöjä ja luotaessa yhtenäisiä periaatteita leirikouluille. Se on tukenut toiminnallaan perusopetuksen tavoitteita ja periaatteita. Leirikoulu edustaa koulun ulkopuolista opetusta parhaimmillaan. (Opetushallitus 2004)

Kokemukseni mukaan oppilaat viihtyvät leirikoulussa, vaikka se ei ole pelkkää hauskanpitoa ja vapaa-aikaa. Leirikoulussa opetus luo mielestäni hyvänlaista rutiinia päiville ja osoittaa sen, että välillä tehdään töitä, mutta samalla porukalla voidaan pitää myös hauskaa ja opiskelu voi tapahtua ilman, että istutaan paikoillaan kuuntelemassa opettajaa. Leirikoulu on osoittanut, että tekemälläkin oppii ja tämä oppimistapa tuo toivottavasti varmuutta niillekin oppilaille, joilla voisi olla jonkinlainen oppimisvaikeus.

3.2 Leirikoulun valmistelu

Opinnäytetyöni yhteistyötahona toimi Espoon Päivänkehrän koulu, joka on kehittävä, monipuolisia työtapoja, luovuutta ja oppilaiden yksilöllisyyttä painottava 536 oppilaan alakoulu. Oppilasta ohjataan omatoimiseen tiedon etsintään ja arviointiin sekä tuetaan hänen kasvamistaan sosiaalisesti ja vastuuntuntoiseksi yhteiskunnan jäseneksi. Koulussa on myös esiopetusta, kielikylpyopetusta ruotsin kielellä ja musiikkiluokkaopetusta luokka-asteilla 3-6. (Espoon kaupunki i.a.)

Yhteistyö Päivänkehrän koulun kanssa rajautui pääasiassa koulun 6B-luokkaan ja sen opettajaan Riitta-Leena Roosiin. Tein myös yhteistyötä joidenkin oppilaiden vanhempien kanssa, jotka toimivat leirikoulussa avustajina ja huoltajina.

Muun muassa 6B- luokan oppilaista saattoi havaita sen mitä luokan opettaja mainitsikin, että he ovat hyvin ryhmäytynyt luokka. Kuitenkin joitain klikkejä oli syntynyt ja esimerkiksi tyttöjen keskuudessa ja itse koin tärkeäksi päästä oppilaiden kanssa muistelemaan koettua matkaa samalla luokalla ja valmistaa heitä tulevaisuuteen erillään.

Opinnäytetyöni on siis luonteeltaan produktio, kolme päivää kestävä toimintakokemuksellisen leirikoulun suunnittelu ja toteutus. Produktio eli tuotekehittely on yleensä kertaluontoinen ja melko lyhytkestoinen prosessi, jonka tarkoituksena on tehdä jokin tuotos tai palvelu tietylle käyttäjäryhmälle ja samalla kehittää työvälineitä käytännön toimintaan. Tuotekehittelyyn kuuluu tuotteen tai palvelun suunnittelu- ja valmistusprosessi, tuotteen kokeilu tai toteutus, arviointi ja mahdollinen markkinointi. (Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja 2010.)

Produktiooni sisältyy kirjallinen palautteen kerääminen leirikouluun osallistuneen luokan oppilailta. Ennen leirikoulua kartoitin luokan positiivisia ja negatiivisia asioita kysymällä niitä oppilailta kirjallisesti. Oppilaiden konkreettisena prosessoinnin välineenä käytettiin palautekyselyä (katso LIITE 4) ja oppimispäiväkirjoja.

4 TOIMINTAKOKEMUKSELLISEN LEIRIKOULUN PÄIVÄOHJELMA

4.1 Tiistai 1.9.2009. Leirikouluun orientoituminen ja yhteisen historian pohtiminen.

Ensimmäisen päivän tavoitteena oli suunnata katse kohti leirikoulua ja sen tuomia haasteita sekä pohtia luokan jo viiden vuoden pituista yhteistä matkaa. Oppilaille annettiin tilaisuus pohtia, mitä vuodet olivat tuoneet tullessaan ja miten heistä oli tullut tämä ryhmä.

10.00 Leirikoululaiset saapuivat Hilan leirikeskukseen. Huoneet jaettiin ja tavarat vietiin huoneisiin. Majoittautumisen jälkeen siirryimme yhteiseen tilaan, jossa esittelimme toisemme siten, että menimme piiriin ja jokaiselle annettiin pari minuuttia aikaa tutustua vierustoveriinsa. Teimme tutustumisharjoitteen, jossa jokainen osallistuja kertoi vierustoveristaan muutaman asian muille. Oppilaat olivat kyselleet paljon vierustovereiltaan muun muassa harrastuksista ja kesäkuulumisista. Ennen lounaalle siirtymistä kerroimme leirikoulun ja leirialueen yhteisistä säännöistä.

11.00 Lounas ruokalarakennuksessa

12.30 Kävimme läpi leirikoululaisten tuntemuksia ja odotuksia leirikoulun alkamisesta esineet kertovat -harjoituksen avulla. Oppilaat muodostivat ringin lattialle. Keskelle rinkiä oli aseteltu paljon satunnaisia, erilaisia esineitä. Jokainen sai ottaa yhden tai kaksi esinettä keskeltä ja kertoa sen avulla omista sen hetkisistä tuntemuksistaan ja odotuksistaan leirikoulun suhteen. Kierroksen jälkeen jokainen sai askarrella itselleen nimilapun rintaansa, jotta me ohjaajat ja vanhemmat voisimme oppia oppilaiden nimet ja oppilaat oppisivat meidän nimemme.

Kun nimilaput oli tehty, luokkalaiset jaettiin viiteen ryhmään. Ryhmille jaettiin paperit ja kyniä. Tehtävänä oli muistella luokan yhteistä matkaa viiden kuluneen vuoden ajalta. Jokainen ryhmä laati paperille aikajanan yhden kouluvuoden ajal-

ta. Lopuksi tehtiin pitkälle paperille yksi pitkä jana, johon merkittiin lukuvuodet yhdestä kuuteen. Oppilaat saivat itse täydentää historiajanaansa. Ensin jokainen ryhmä sai täydentää janalle sen lukuvuoden, jonka oli paperille miettinyt. Historiajana käytiin yhdessä läpi siten, että jokainen ryhmä kertoi täydentämistään lukuvuodesta. Oppilaat saivat vielä keskenään lisätä janaan tapahtumia. Tilaa jätettiin viimeiselle, kuudennelle lukuvuodelle ja kehoitimme oppilaita laittamaan jana luokkahuoneensa seinälle ja täydentämällä sitä itsenäisesti. Historiajanan tarkoitus oli orientoida oppilaat pohtimaan mennyttä, yhdessä vietettyä aikaa ja yhteisiä kokemuksia. He saivat tilaisuuden pohtia, mitä yhteinen matka on tuonut ja miten se on mahdollisesti vaikuttanut tähän päivään. Tämän pohdinnan tavoite oli saada oppilaat näkemään ryhmänsä yhteisöllisyyden ja merkityksen.

14.00 Välipala

15.00 Vietimme aikaa ulkona tehden harjoitteita, joissa testattiin ryhmän yhteistyötaitoja. Ensimmäisenä koko luokka osallistui tekemään pitkään köyteen solmun. Oppilaat asetettiin noin puolen metrin välein pitämään kiinni köydestä ja heidän oli määrä tehdä solmu köyden keskikohtaan.

Solmun teon jälkeen luokkalaiset jaettiin kahteen ryhmään. Ensimmäinen ryhmä sai tehtäväkseen purkaa pommin. Hiekkakentälle oli rajattu narulla alue, miinakenttä, jonka keskellä oli purkki. Purkkiin oli kätkeyty koodi jolla ”pommi” tuli purkaa. Ryhmän oli otettava purkki miinakentän keskeltä yhdellä narulla. Uudella alueella oli nyt numeroituja pulloja. Keskellä aluetta oli autonrenkas, jossa oli kiinni monta narua. Oppilaat purkivat pommin siten, että yksi oppilaista antoi koodin mukaan ohjeita, missä järjestyksessä rengas pujotettiin pullojen läpi kaatamatta yhtään pulloa. Kun koodi oli murrettu, pommi oli purettu. Tästä tehtävästä saattoi selvitä vain niin, että kaikki ryhmäläiset tekivät tiimityötä. Ryhmät selviytyivät tehtävästä varsin mallikkaasti, mikä saattoi tietysti myös johtua pienemmästä ryhmäkoosta.

Toisen ryhmän tehtävä oli laskea kevyt keppi (esimerkiksi harjanvarsi) maahan niin, että molemmin puolin keppiä asettautuneet oppilaat ojensivat vasemman

etusormensa kannattelemaan keppiä. Keppi tuli laskea silmien tasolta maahan siten, ettei kenenkään sormi irtoaisi kepeistä. Harjoitetta kokeiltiin myös silmät kiinni, jolloin tehtävä vaikeutui. Tässä harjoitteessa ei kenenkään sopinut alkaa sooloilemaan vaan koko ryhmän oli keskityttävä suoriutumaan tehtävästä yhdessä tuumin.

Ryhmät vaihtoivat keskenään harjoitteita ja kun molemmat harjoitteet oli tehty, oli aika pelata savolaista pesäpalloa koko luokan voimin. Perustettiin kaksi joukkuetta. Ideana oli, että molemmat joukkueet asettuvat vastakkain omiin jonoihin. Vasemmanpuolisen joukkueen ensimmäinen pelaaja potkaisi pallon, jonka oikeanpuolisen joukkueen ensimmäisen pelaajan oli juostava hakemaan. Kun palloa haettiin, sen potkaissut pelaaja alkoi kiertää omaa joukkuettaan niin monta kertaa kuin ehti siihen asti, kunnes pallo oli tuotu takaisin. Joukkueet vaihtoivat roolejaan ja peli jatkui niin kauan kunnes kaikki pelaajat olivat kiertäneet joukkueensa. Joukkue, jonka pelaajat olivat kiertäneet joukkueensa useamman kerran yhteensä, oli voittaja. Pelissä saattoi taktikoida siten, että jonossa seisovat pelaajat tiivistivät jonoa, jotta sitä kiertävän pelaajan kierrokset olisivat lyhyempiä. Näin toimimalla joukkue pystyi auttamaan pelaajaa, joka kiersi ja sitä kautta parantamaan koko joukkueen tulosta.

17.00 Päivällinen

18.00 Saunat. Tyttöjen saunavuoron aikana pojat kirjoittivat leiripäiväkirjojaan ja kun taas pojat saunoivat, tytöt kirjoittivat päiväkirjoja.

20.00 Kävimme iltapalalla, jonka jälkeen kokoonnuimme saliin. Oli aika purkaa yhdessä päivän tapahtumia ja jakaa päivän aikana syntyneitä negatiivisia/ positiivisia asioita, joita kukin oli kokenut. Oppilaat osasivat hienosti kertoa kokemuksistaan ja pohtia päivän aikana tehtyjä harjoitteita ja niiden tarkoitusta. Päivä päättyi iltatoimien jälkeen omaan huoneeseen.

22.00 Hiljaisuus leirikeskuksessa

4.2 Keskiviikko 2.9.2009. Menneestä tähän päivään - toimivan ryhmän merkitys.

Päivän teemana oli pääasiassa ryhmähenki ja sen ylläpitäminen. Tavoitteena oli tehdä paljon erilaisia harjoitteita ryhmässä, jotta oppilaat voisivat kartoittaa ryhmänsä toimivuutta ja omaa rooliaan siinä. Toimiva ryhmä -keskustelulla heräteltiin oppilaiden ajatuksia ryhmäänsä kohtaan ja laitettiin heidät keskustelemaan ja pohtimaan ryhmän merkitystä keskenään.

8.00 Herätys

8.30 Aamupala

9.15 Toimiva ryhmä- keskustelua. Jaoimme oppilaat ryhmiin, joiden "johtajina" käytimme leirikouluun osallistuneita vanhempia. Ryhmät saivat pohtiakseen muutaman ryhmän toimivuutta käsittelevän kysymyksen (katso: LIITE 3), joihin he vastasivat omien käsitystensä ja kokemustensa mukaan. Kun kysymyksiä oli pohdittu pienryhmissä, oli aika kokoontua yhteen keskustelemaan aiheesta. Jokainen ryhmä kertoi, mitä olivat kysymyksiin vastanneet. Keskustelimme yhdessä ryhmähenkeä koskevista asioista, kuten siitä mitkä asiat vaikuttavat hyvään ryhmähenkeen ja mitkä huonoon. Laitoimme oppilaat pohtimaan luokkansa tämänhetkistä tilannetta ryhmänä. Oppilaat olivat keskustelun aikana melko meluisia ja aihe synnytti paljon puhetta. Kun oppilaat eivät tahtoneet aina kuunnella toisiaan, joten jouduimme hiljentelemään oppilaita. Sama meno tuntui kuitenkin jatkuvan, joten käskin heidän miettivän myös miltä opettajasta mahtaa tuntua, jos luokka metelöi. Kysyin oppilailta, miltä heistä tuntuu jos joku puhuu päälle. Tästä aiheesta saimmekin loistavaa jatkoa jo ennestään hyvälle keskustelutuokiollemme ja oppilaat tuntuivat pohtiessaan ymmärtävän yllättävän hyvinkin hyvän ryhmähengen salat.

Keskustelun jälkeen leikimme aamujumpaksi leikkiä, herra Piipponen. Pyysin kaikkia asettumaan piiriin. Leikin vetäjänä aloitin leikin kysymällä vasemmalla puolella olevalta leikkijältä "tunnetko herra Piipposen?", johon leikkijän piti vastata "en tunne". Sanoin hänelle: "tee sitten näin" ja laitoin käteni leikkijän harteil-

le. Kierros mentiin läpi niin, että jokaiselta oli kysytty ja lopuksi jokaisen käsi oli vasemmanpuolisen leikkijän harteilla. Uusi kierros alkoi ja toinen käsi laitettiin nyt oikeanpuolisen leikkijän harteille. Seuraavaksi laskettiin vasen ja sitten oikea polvi maahan. Lopulta menimme mahалlemme makaamaan, työnsimme kielen ulos ja lauloimme Maamme -laulun. Leikki rentoutti tunnelmaa ja toimi niin sanottuna "ice breakerina" eli jään murtajana. Myös vanhemmat osallistuivat leikkiin. Leikin tarkoitus oli rentouttaa tunnelmaa vakavemman keskustelutuokion jälkeen.

11.30 Lounas

12.30 Leikimme sisällä ryhmähenkeä ja tunnelmaa nostattavia leikkejä, joista ensimmäiseksi oli vuorossa tyynynatta. Oppilaat istuivat piiriin ja ottivat jaon kahteen, jolloin muodostui kaksi joukkuetta. Ykkösjoukkueen edustajalle annettiin tyyny. Vastapäätä piiriä istuvalle kakkosjoukkueen edustajalle annettiin toinen tyyny. Kun annettiin lupa, joukkueet alkoivat kuljettaa tyynyjä piirissä myötäpäivään antamalla tyynyn aina seuraavalle oman joukkueensa pelaajalle, eli tyynyt siirtyivät aina joka toiselle piirissä. Pelin voittava joukkue oli se, jonka tyyny saavutti ensimmäisenä vastustajajoukkueen tyynyn. Tunnelma oli leikkisä ja riehakas, joten leikimme leikkiä vielä pari kierrosta.

Seuraavaksi teimme tuoleista piirin, johon laitoimme niin paljon tuoleja, että yksi leikkijä jäi ilman ja meni piirin keskelle seisomaan. Leikimme hedelmäsalaatin tapaista leikkiä, jossa keskellä oleva sanoi esimerkiksi, että "kaikki joilla on kissa, vaihtavat paikkaa". Kun leikkijät vaihtoivat paikkojaan, keskellä olevan piti koettaa ehtiä jollekin vapautuneelle paikalle. Vieressä olevalle paikalle ei saanut istua, eikä saanut mennä takaisin samalle paikalle, jolta oli lähtenyt. Se joka ei ehtinyt istumaan, jäi keskelle. Leikki vaikutti oppilaista hauskalta, joten muuttaman kierroksen jälkeen päätimme lopettaa leikkimisen sopivasti ennen kuin oppilaat ehtivät kyllästyä ja tunnelma oli hyvä.

Jaoimme oppilaat neljään ryhmään. Seuraavan leikin nimi oli suohon laulanta, jossa sanoin ryhmille jonkin sanan, esimerkiksi "rakkaus". Ryhmien oli keksittävä laulu, jonka sanoissa kyseinen sana ilmeni, esimerkiksi "Mitä rakkaus on?"

Sitä kauan hain..." Ryhmien oli alettava vuorollaan laulamaan laulua. Annoin joka kierroksen jälkeen uuden sanan ja jos ryhmä ei keksinyt mitään laulua, he putosivat leikistä. Leikki loppui kun jäljellä on enää yksi ryhmä. Leikissä ryhmien oli toimittava yhdessä ja kaikkien tietoa tarvittiin, jotta laulu saatiin keksittyä.

14.00 Välipala

15.00 Ulkoleikkejä ja ryhmäytystä. Leikimme itikka -leikkiä, jossa oppilaat pääsivät heittäytymään leikkiin. Leikin vetäjä, Kai aloitti kertomalla hiljaisella äänellä loru itikasta ja tekemällä liikkeitä, joita muut toistivat niin hyvin kuin mahdollista. Joka kerta kun loru lausuttiin uudestaan, ääni voimistui ja liikkeet tehtiin suuremmin kunnes lopulta liikkeet tehtiin niin isosti kuin jokainen kykeni ja loru huudettiin kovaan ääneen. Lopuksi leikki rauhoitettiin lausumalla loru lähes kuiskaten ja tekemällä liikkeet niin pienesti kuin mahdollista.

Oppilaat saivat testata ryhmässä ongelmanratkaisutaitojaan kun itikka -leikin jälkeen Kai järjesti heille yhteisen pulman. Oppilaat seisoivat piirissä ja Kai sitoi jokaisen kädet ranteiden kohdalta. Kun kaikilla oli kädet sidottuina, pujotettiin naru jokaisen oppilaan käsien välistä. Kun kaikki oppilaat oli sidottu, narun päät solmittiin yhteen siten, että oppilaat olivat yhdessä "lenkissä". Heidän piti nyt keksiä, miten saisivat itsensä vapaiksi. Leikissä oli myös otettava huomioon, sillä jos joku alkoi vetää naru, se hiersi muiden oppilaiden käsiä, joten tehtävä vaati maltillisuutta. Jos joku oppilaista keksi ratkaisun, hän saattoi auttaa muita. Vapautuakseen oppilaan piti sujauttaa käsiensä välistä kulkeva naru ranteensa yhdistävän narun läpi, sujauttaa toinen kätensä lenkistä ja vetää itsensä vapaaksi. Alussa jotkut oppilaat tempoivat naru eri suuntiin aiheuttamalla vain muille oppilaille kiukkua, koska naru alkoi hiertää. Todettuaan tämän ratkaisuvaihtoehdon hyödyttömäksi, oppilaat kuuntelivat toistensa neuvoja ja kaikki saatiin vapaiksi. Oli aika siirtyä seuraavan leikin pariin.

Vuorossa oli leikki nimeltä mummo, susi ja metsästäjä. Jaoin oppilaat kahteen joukkueeseen. Maahan oli piirretty kaksi viivaa vastakkain noin puolentoista metrin etäisyydelle toisistaan. Näiden viivojen ulkopuolelle piirrettiin myös toiset viivat noin kahdenkymmenen metrin päähän. Leikissä joukkueiden oli mentävä

ulompien viivojen toiselle puolelle sopimaan, olivatko he mummoja, susia vai metsästäjiä. Joukkueet pyydettiin keskiviivoille vastakkain, riviin. Kun laskin kolmeen, joukkueet näyttivät toisilleen, mitä he ovat. Mummot alkoivat kutoa puikoilla, sudet näyttivät kyntensä ja karjuivat, metsästäjät ampuivat "pyssyllä". Peli toimi kivi, paperi ja sakset -pelin periaatteella, mutta tässä pelissä mummo voitti metsästäjän, koska oli nainen, metsästäjä voitti luonnollisesti suden ja susi voitti mummon, koska tämä oli liian hidas. Joukkueiden piti aikamerkin jälkeen näyttää, mitä he olivat ja tajuta nopeasti, alkoivatko he ottaa kiinni, vai juosta karkuun. Esimerkiksi jos vasemmalla puolella oleva joukkue edusti mummoja ja oikealla puolella oleva joukkue metsästäjiä, alkoi vasemmanpuolinen joukkue ottaa oikeanpuolista joukkuetta kiinni. Kiinniotettavan joukkueen oli ehdittävä juosta omalla puolellaan olevan kauemman viivan taakse ennen kuin heidät saataisiin kiinni. Jos joku saatiin kiinni, hän siirtyi toiseen joukkueeseen. Joukkue, jonka kaikki pelaajat saatiin kiinni, hävisi pelin. Joukkueen oli pidettävä yhtä ja kaikkien joukkueen jäsenten oli oltava perillä siitä, mitä hahmoa joukkue milloinkin edusti.

Seuraavaa leikkiä varten oppilaat jaettiin neljään joukkueeseen. Kyseessä oli kilpailu, tuo mulle, jossa leikin vetäjä, Samuel sanoi jonkin asian, kuten käpy, joka ensimmäisten ryhmien edustajien piti käydä etsimässä. Ryhmä, joka oli ollut nopein asioiden etsimisessä, voitti muut joukkueet. Pelin henki syntyi omien ryhmäläisten kannustamisesta.

Koko luokka pyydettiin siirtymään hiekkakentälle, johon oli piirretty kaksi viivaa kauas toisistaan. Toisen viivan luona oli maitokoreja. Viivojen välissä oli leikisti suo, joka oppilaiden tuli ylittää maitokorien avulla. Yksikään oppilas ei saanut missään tapauksessa koskettaa maata viivojen välillä. Oppilaiden tuli rakentaa silta viivojen välille niin, että jokainen ryhmän jäsen pääsi perille. Ensimmäinen suon ylittäjä otti yhden korin, asetti sen suolle ja astui korin päälle. Toinen ylittäjä ojensi uuden korin, jonka edellä kulkeva asetti ensimmäisen korin eteen, siirtyi sen päälle ja toinen ylittäjä astui vapautuneen korin päälle. Tällä tavoin ylitys eteni. Jossain vaiheessa oppilaat totesivat koreja olevan liian vähän, joten heidän oli asettauduttava siten, että useampi oppilas seisoi yhden korin päällä. Suossa oli krokotiileja (vetäjät), jotka ahmaisivat mieluusti vapaana olevat korit.

Niinpä korien tuli olla koko ajan käytössä. Oppilaiden oli otettava tukea toisistaan tasapainoillessaan korien päällä. Tehtävä oli suoritettu, kun jokainen ryhmän jäsen oli päässyt turvallisesti suon toiselle puolelle.

17.00 Päivällinen

18.00 Saunat ja leiripäiväkirjat. Kun leirikoululaiset saunoivat ja kirjoittivat päiväkirjoja, valmistelimme vanhempien ja ohjaajien kanssa iltapalaa nuotiolle. Kun oppilaat olivat paikalla, paistoimme makkaraa ja lettuja, sekä lauloimme.

20.00 Iltapala syötiin nuotion äärellä ja iltatoimille sai kukin siirtyä kun oli valmis. Illan mittaan havaitsimme, että oppilailla näytti olevan keskinäistä eripuraa, joka kaipasi välien selvittelyä ja tilanteen rauhoittamista. Ongelma tuntui olevan aluksi tyttöjen ja poikien välillä, mutta lopulta myös tyttöjen keskuudessa ilmeni jonkinlaista klikkiytymistä. Asia saatiin lopulta puhuttu selväksi ja kaikki pääsivät rauhassa nukkumaan.

22.00 Hiljaisuus. Toteutui välienselvittelyn vuoksi noin kello 23.00

4.3 Torstai 3.9.2009. Leirikoulun purku ja katse tulevaan.

Päivän tärkein tavoite oli käydä läpi leirikoulun tunnelmia ja orientoitua tulevaisuuteen siten, että leirikoulun antamat eväät voisivat jäädä oppilaiden mieleen prosessoitavaksi. Tarkoitus oli myös jättää leiristä lämmin muisto tekemällä jostain yhteistä kivaa lyhyen päivän päätteeksi.

8.00 Herätys

8.30 Aamupala

9.15 Oppilaat pakkasivat tavaransa, siivosivat omat huoneensa ja siirtyivät autamaan yhteisten tilojen siivoamisessa. Kun kaikki olivat valmiita, kokoonnuttiin yhdessä saliin jakamaan fiiliksiä ja kertomaan kokemuksia. Bussia odotelles-

samme leikimme vielä stadilaista bussipysäkillä. Asetuimme ringiin ja katsoimme alaspäin etsiäksemme jonkun muun leikkijän varpaat. Kun leikin vetäjä (Kai) huusi ”katse ylös”, jokainen katsoi sitä leikkijää silmiin, jonka varpaat oli valinnut. Jos katseet kohtasivat, leikkijöiden piti huutaa pelästyneesti ja poistua piiristä.

Leikin jälkeen muodostimme halipiirin. Tämän ryhmän kanssa koimme turvallisesti tehdä halipiirin, koska luokka oli ollut niin kauan yhdessä, että tunsivat toisensa hyvin. Lähdin halaamaan vasemmalla puolella olevaa henkilöä ja kiittämään mukavasta kokemuksesta. Siirtyessäni eteenpäin, halaamani henkilöt lähtivät perääni halaten niitä, joita itse olin jo halannut. Näin kaikki tulivat halatuiksi ja saatoimme päättää leirikoulun mukavalla lämpimällä hetkellä.

10.00 Hyvästelimme oppilaat, jotka lähtivät bussilla takaisin omalle koululle. Jäimme itse odottamaan omaa kyytiämme ja kasaamaan tavaroita aulaan valmiiksi.

Leirikoululta kotiin palattuamme lähetin vielä sähköpostia luokan opettajalle, kiitin yhteistyöstä ja pyysin häntä välittämään oppilaille palautekyselyn, jonka olimme Kuntosen kanssa laatineet. Parin viikon kuluttua sain postissa oppilaiden vastaamat kyselyt ja oppimispäiväkirjat.

5 PROSESSIN KUVAUS

Aihe opinnäytetyöhön tuli opinto-ohjaajamme, Arja Kalmarin kautta tiedustellesani häneltä mahdollista aihetta, joka olisi tekijäänsä vailla. Ensimmäinen käsitys saadusta aiheesta oli suunnitella ja toteuttaa ryhmäyttävä leirikoulu Olarin Päivänkehrän koulun kuudennelle luokalle, yhteistyötahona siis Päivänkehrän koulu.

5.1 Vuosi 2009

Totesin, että olisi parempi suunnitella ja toteuttaa ryhmäturvallisuutta kehittävä leirikoulu kuin pyrkiä ryhmäyttämään jo kuudetta vuotta yhdessä olevaa joukkoa. Näin olisi helpompi perehtyä luokan kanssa sen ryhmäturvallisuuteen sekä auttaa oppilaita prosessoimaan leirikoulua sillä tavoin, että siitä olisi hyötyä myös heidän omassa elämässään nyt ja tulevaisuudessa. Uskoin tämän olevan myös luokan opettajan tavoite. Yksi tavoitteistani leirikoulun suhteen oli herättää oppilaat itse ajattelemaan oman luokkansa tilannetta ja ryhmäturvallisuuden merkitystä.

Käytännön työ alkoi siten, että pyrin ensimmäisenä luokan opettajan puheille kuullakseni hänen mahdollisista toiveistaan ja tavoitteistaan leirikoulun suhteen. Vietin kesän Turussa ja keräsin tietoa ja materiaalia leirikoulua varten. Sain muutamaa otteeseen yhteyttä erääseen henkilöön, jota aluksi luulin opettajaksi. Myöhemmin tämä henkilö kuitenkin osoittautui erään oppilaan äidiksi, joka toimi luokan rahastonhoitajana ja tuntui muutenkin olevan melko aktiivinen koulun asioissa. Kyselin häneltä tietoja muun muassa leirikeskuksesta, tarvikkeista, aiemmista leirikouluista, jotka Olarin seurakunta oli järjestänyt koululle. Oppilaan äiti osasi antaa minulle jotain informaatiota ja kertoi myös, että luokan oma opettaja on ollut paljon mukana tekemässä leirejä ja ryhmäytyksiä, joten hän ilmeisesti auttaisi suunnittelussa.

Minun oli määrä toimittaa leirikoulun päiväohjelma sähköpostitse Päivänkehrän koulun rehtorin nähtäväksi 3.8.2009, johon oli aikaa enää viikko, kun sain luokan opettajaan yhteyden. Kun sitten juttelin opettajan kanssa, hänen ei ollutkaan ollut tarkoitus olla mukana suunnittelussa, sen sijaan hän odotti minulta valmista pakettia. Sain tämän keskustelun aikana tietää muun muassa luokan oppilasmäärän: 20 oppilasta, leirikoulun ruokailuajat ja opettajan toivomukset leirikoulun suhteen, joten minulla oli nyt oikeastaan tarvittava pohjatieto leirikoulun järjestämiseksi.

Kevään loppupuolella pyysin Samuel Puukaria ja Kai Kuntosta mukaan leirikoulun ohjaajiksi. Olin jo aiemmin kerännyt joitain ryhmäturvallisuusharjoitteita muistiin ja loppukesästä sain leirikoulun päiväohjelman laatimisessa, harjoitteiden ideoinnissa ja sisällyttämisessä ohjelmaan apua Puukarilta ja Kuntoselta.

Syyslukukauden alettua kävimme Puukarin kanssa Päivänkehrän koululla esittäytymässä ja kertomassa oppilaille hiukan informaatiota tulevasta leirikoulusta. Pyysimme oppilaita kirjoittamaan paperille omaa luokkaansa kuvaavia plus- ja miinuspuolia kartoittaaksemme luokan tilannetta oppilaiden omasta näkökulmasta.

Vierailimme Päivänkehrällä toisenkin kerran, jolloin paikalla oli myös oppilaiden vanhempia. Vastailimme vanhempien leiriä koskeviin kysymyksiin sekä pyysimme heitä leirille valvojiksi. Tässä vaiheessa päätimme, ettemme pitäisi hartauksia leirikoulun aikana, koska osa oppilaista olisi jäänyt niistä pois. Hartauksien poistaminen vaikutti kuitenkin myös hyvällä tavalla ohjelmaan ja aikatauluun, koska aikaa jäi nyt päivän päätteeksi pidettäville purkukeskusteluille oppilaiden kanssa. Välineet leirikoulun ryhmäturvallisuusharjoitteita ja leikkejä varten saimme lainaksi opettajamme Riitta-Maija Korhosen avustuksella sekä askartelutarvikkeet Päivänkehrän koulun omista tarvikkeista.

Vaikka suurin osa leirikoulun valmisteluista olikin tehty tiukalla aikataululla, minua helpotti opettajan ja rehtorin positiivinen palaute ja toiveikas suhtautuminen

leirikouluun. Rehtorille lähettämäni päiväohjelma sai parantavia korjauksia ennen leirikoulun alkamista.

Lähdimme vetäjien kesken Raamattuopistolta saadulla kyydillä päivää ennen leirikoulun alkua. Saavuimme Hilan leirikeskukseen Kirkkonummelle ja kävimme hakemassa avaimet ja iltapalan keittiörakennuksesta. Ilta kului alueen ja tilojen tutkiskelussa ja toteutuksen pohtimisessa.

Leirikoulun ensimmäisenä päivänä, 1.9.2009 oppilaat saapuivat leirikeskukseen ja leirikoulu lähti käyntiin. (katso: leirikoulun päiväohjelman toteutuminen)

Leirikoulun jälkeen luokan opettaja lähetti minulle postissa oppilaiden vastaukset palautekyselyymme ja oppilaiden leirikoulun aikana kirjoittamat oppimispäiväkirjat. Koska opinnäytetyöni toiminnallinen osuus oli nyt päätöksessään, oli aika siirtyä tekstin tuottamiseen raporttia varten. Syksy kului huomattavan nopeasti ja saatuaani kirjallisen kertomuksen leirikoulusta valmiiksi, olikin jo aika juhlia uuden vuoden alkua.

5.2 Vuosi 2010

Kevät kului hyvin tiiviisti opiskelun ja työnteon ohella, joten suurin saavutukseni kevään osalta opinnäytetyöni suhteen taisi olla jokseenkin pulmalliseksi osoittautunut nimen keksiminen. Yritin miettiä opinnäytetyölleni nimeä, joka kuvaisi leirikoulua jollain lailla ja nostaisi sen omalla tavallaan persoonalliseksi muiden leirikoulujen keskuudesta.

Keksin lopulta käyttää opinnäytetyön nimenä lausetta, jonka saattoi leirikoulun aikana kuulla useaan otteeseen oppilaiden suusta. En tiedä, mistä kyseinen lause oli peräisin alun perin, mutta muutaman kerran kuulin jonkun oppilaan kysyvän toiselta: ”Naks, naks, naks, naks nakertaaks?”. Kun ajattelin tätä lausetta ja leirikoulun tavoitetta, yhdistelin ne mielessäni siten, että ryhmän turvallisuuden ja yhtenäisyyden tunnetta usein koetellaan ja jokin voi päästä sitä ”naker-

tamaan”. Ratkaisu ongelmaan löytyy yhteen hiileen puhaltamisesta ja ryhmän puolustamisesta.

Kesän alkaessa muutin Turkuun ja kesän lopulla opinnäytetyöni kirjallinen raportti alkoi vasta saada kunnolla tuulta alleen. Sain paljon kannustusta Kuntoselta ja löysin hyvää teoreettista tietoa Turun kirjastosta ja Internetistä. Oma rauha uudessa kodissa auttoi minua keskittymään eri tavalla opinnäytetyöhöni.

9. syyskuuta lähdin kansainväliseen vaihtoon Länsi-Australiaan, Perthiin. Kolmen kuukauden harjoittelu kului Australian nähtävyyksien, paikallisten ihmisten ja opinnäytetyöni parissa. Huomasin, että vaikka olinkin täysin uusien kokemusten ja ympäristön keskellä, motivaationi opinnäytetyöni loppuun saattamiseksi vain kasvoi kasvamistaan. Opinnäytetyö eteni mielestäni hyvin ja siihen auttoi myös jatkuvan kannustuksen ja tuen saaminen Suomessa odottavalta puolisol-tani. Loppua kohden kirjallinen raportti alkoi kuitenkin näyttää omassa mieles-säni yhä haasteellisemmalta ja viimeisinä viikkoina kun elettiin jo vuoden 2011 puolella, minun olikin täysi työ saada pinnistetty lopullinen raportti valmiiksi.

6 PALAUTTEIDEN ANALYSOINTI

Leirikouluun osallistui Päivänkehrän koulun 6b- luokka. Olimme latineet vetäjätiimin kanssa palautekyselyn (katso LIITE4) oppilaille kartoittaaksemme heidän kokemuksiaan leirikoulusta ja haastaaksemme heidät pohtimaan leirikoulun merkitystä tulevaisuudessa. Toivoimme palautteesta olevan hyötyä myös niille, jotka mahdollisesti innostuvat tekemään samantyyppisen leirikoulun tulevaisuudessa.

Palautekyselyssä käytettiin avoimia kysymyksiä, koska oppilaita oli vain kaksikymmentä. Avointen kysymysten johdosta kysely oli luonteeltaan kvalitatiivinen, eli laadullinen, jolloin tavoitteena on muun muassa ymmärtää ihmistä ja löytää selityksiä hänen käyttäytymiselleen, valinnoilleen ja mielipiteilleen. (TNS Gallup 1998-2010.) Tässä tapauksessa kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä hyödyttää enemmän palautteen analysoimisessa, kuin kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimusmenetelmä.

Palautekysely muodostettiin prosessoimis- ajatuksen pohjalta, ja sen oli määrä laittaa oppilaat pohtimaan leirikoulun tarkoitusta ja kenties ymmärtämään leirikoulun keskeisen teeman merkityksen sekä ryhmän, että oman elämänsä kannalta.

Oppilaiden palautteesta keskeisimmäksi ja myös leirikoulun onnistumisen kannalta tärkeimmäksi nousi se, miten hyvin oppilaat tuntuivat ymmärtäneen yksilön vaikutuksen ryhmään. Tämä asia tuli esille myös leirikoulun aikana käydyissä purkukeskusteluissa, joita kävimme harjoitteiden jälkeen.

”Opitko jotain uutta luokkatovereistasi? Mitä?” Oppilas 1: ”Opin, että he ovat kilttejä minulle, jos minä olen niille.”

”Mikä leirikoulun tarkoitus mielestäsi oli?” Oppilas 2: ”Leirikoulun tarkoitus mielestäni oli parantaa luokkamme yhteishenkeä ja tuoda luokkaamme läheisyyttä.”

Palautteessa kaikki oppilaat kertoivat kokeneen olonsa turvalliseksi. Syitä tähän olivat muun muassa liikkuminen ryhmässä ja ohjaajien ja vanhempien läsnäolo. Suurin osa oppilaista kertoi leirikoululla olleen vaikutusta ryhmätyöskentelyyn. Oppilaat kertoivat muun muassa ryhmätehtävien määrällä olleen vaikutusta. Ryhmätehtävät ja koko luokan toimiminen yhdessä vaikutti oppilaiden mukaan jopa luokkatyöskentelyyn ja lähensi heitä keskenään. Tämä palaute oppilailta oli ohjaajien mielestä kaikkein tärkein, koska ryhmäturvallisuuden ja ryhmähengen parantaminen oli leirikoulun päätavoite.

”Tunsitko olosi turvalliseksi leirillä?” Oppilas 3: ”Kyllä kun siellä oltiin yhdessä niin oli turvallista.”

Palautteessa kysyttiin, kokivatko oppilaat leirikoulusta olleen hyötyä heille itselleen. Moni oppilas kertoi, että luokan yhteishenki parani, jotkut kertoivat oppineen uusia leikkejä ja uusia asioita sekä itsestä että muista.

”Minusta leiristä oli hyötyä minulle, koska opin uusia asioita sekä itsestäni paljon.” – Oppilas 4

Oppilaat vastasivat enimmäkseen laajasti palautekysymyksiin. Joidenkin kysymysten muoto olisi voinut olla enemmän oppilaat haastava siten, että he eivät olisi voineet vastata vain ”kyllä” tai ”ei”. Tytöt näyttivät avannen vastauksiaan paremmin, mutta pojat olivat useammin tyytyneet ”kyllä” tai ”ei” -vastauksiin.

Oppilaat kirjoittivat leirikoulun aikana myös päiväkirjoja. Niitä luettuani huomasin kuitenkin, että palautteen kerääminen on huomattavasti järkevämpää suorilla kysymyksillä ja että päiväkirjoja on hankala käyttää palautteen keräämisessä, jos niissä ei ole valmiita kysymyksiä joihin oppilaat päivittäin vastaavat. Päiväkirjoissaan oppilaat kertoivat enimmäkseen, mitä olivat leirikoulussa syöneet. Tuen kuitenkin kaikenlaista toimintaa, jossa oppilaat pääsevät myös itsekseen ajattelemaan ja prosessoimaan tapahtumia. Välillä sen on tapahduttava ohjatusti, mutta myös vapaamuotoisempi prosessointi on hyväksi.

Vaikka oppilaat eivät päiväkirjoissaan paljoa kommentoineet esimerkiksi harjoitteita, ymmärsin oppilaiden kuitenkin viihtyneen leirikoulussa hyvin ja se tuli keräämästämme palautteesta esille.

”Hilassa oli niin ihanaa! Haluan sinne uudestaan! Ikimuistoinen retki!” –oppilas 5

7 POHDINTA

*”Minä katsoin ja painoin mieleeni,
otin opikseni siitä minkä näin.”*

Sananl. 24:1

Leirikoulun suunnittelussa koimme vetäjätiimin kanssa tärkeäksi, ettei leikeissä, harjoitteissa eikä muussakaan leirikoulun toiminnassa ole oleellista voittaminen eikä kilpailu. Niiden sijaan pyrimme antamaan leirikoululaisille mahdollisuuden eräällä tavalla virheet sallivaan osallistumiseen. Tästä syystä emme myöskään palkinneet minkään kilpailun voittajia, emmekä pitäneet suurta meteliä, jos joku joukkue suoriutui toisia paremmin esimerkiksi savolaisessa pesäpallossa. Koimme tämän periaatteen tärkeäksi, koska nyky-yhteiskunnassa on kilpailuhenkisyys lisääntynyt ja jo alakoululaisilla on kovat paineet suoriutua ja pärjätä. Halusimme myös omalla esimerkillämme antaa rohkeutta oppilaille olla lapsia. Tämä tavoite tuntui onnistuneen, koska oppilaat toimivat hyvin ryhmässä ja kannustivat toisiaan. Yksikään oppilas ei jäänyt leikeistä tai harjoitteista pois, joten ryhmäturvallisuuden taso vaikutti hyvältä ja sallivalta. Sallivalla tarkoitan yksilön oikeutta epäonnistua ja olla oma itsensä heikkouksineen ja vahvuuksineen

Jälkeenpäin mietittynä, olen kaiken kaikkiaan tyytyväinen leirikouluun. Tämä oli minulle ensimmäinen leirikoulu, jota olen ollut suunnittelemassa ja toteuttamassa. Myös ikäryhmä oli minulle jokseenkin tuntematon, koska olen ollut pääasiassa tekemisissä vain rippikouluikäisten nuorten kanssa. Olisin toivonut mieluiten enemmän aikaa leirikoulua varten kuin opinnäytetyöni kirjallista raporttia varten, koska leirikoulu oli kuitenkin tärkein tapahtuma koko prosessin aikana. Toisaalta myös kirjallinen raportti on siinä mielessä tärkeä, että siitä koi olla apua tulevaisuudessa vähintään minulle itselleni.

Leirikoulu muistuttaa toteutukseltaan melko paljon seurakuntien leiritoimintaa, ja monet koulut hyödyntävätkin näitä kirkon tarjoamia resursseja (mm. Päivänkehrän koulun aiemmat 6. luokan leirikoulut on järjestetty yhteistyössä Espoon seurakunnan kanssa). Näen tällaisen yhteistyön koulujen kanssa olennaisena osana tulevaa työtämme, tapahtuipa se sitten kirkon tai kunnan piirissä.

Leirikoulun suunnitteluvaiheessa kysyin Olarin seurakunnasta, minkä tyyppisiä leirikouluja he ovat aikaisemmin luokalle järjestäneet. Samalla mieleeni tuli myös ajatus seurakunnan kanssa toteutettavasta leirikoulusta, joka suunnattaisiin kuudesluokkalaisille. Leirikoulu valmistaisi oppilaat prosessoimaan yhteistä historiaansa luokkana ja suuntautumaan edessä olevaan ylä-asteelle siirtymiseen. Seurakunnan läsnäolo tällaisessa siirtymävaiheessa voisi olla paikallaan kun varhaisnuorisotyö on tämän ikäluokan osalta pääosin päättynyt ja rippikouluun on vielä pari vuotta aikaa. Olisi toivottavaa, että seurakunta voisi olla tarjoamassa tukea tässäkin muutosriikkaassa elämänvaiheessa, jossa lapsesta tulee nuori. Näen tämän tyyppisen toiminnan hyvänä kehittämisideana esimerkiksi, jos joku tulevaisuudessa opinnäytetyötään pohtiva kiinnostuisi myös aiheesta.

Opinnäytetyöni raportin kirjoittaminen osoittautui omalla tavallaan haasteelliseksi erityisesti sen johdosta, että päätin tehdä kansainvälisen vaihdon Australiaan juuri viimeisenä syksynäni ennen valmistumista. Tämä tarkoitti sitä, että suuren osan raportista kirjoitin Australiassa ollessani. Joinain hetkinä koin raportin kirjoittamisen hyvin raskaaksi muun elämäni keskellä, mutta lähimmäisiltäni saamani kannustus auttoi suhteuttamaan asiat oikeisiin mittakaavoihin, jolloin pystyin paremmin näkemään opinnäytetyöni valmiina.

Olen kiitollinen kaikille niille ihmisille jotka ovat olleet tukemassa minua tämän prosessin varrella. Leirikoulun toteutus ei olisi onnistunut ilman oppilaiden, luokan opettajan ja oppilaiden vanhempien hienoa panostusta. Olen myös kiitollinen vetäjätiimillemme ja koulumme henkilökunnalle, jotka olivat apunani leirikoulun mahdollistamisessa.

LÄHTEET

- Aalto, Mikko. 2000. Ryppäästä ryhmäksi – turvallisen ryhmän rakentaminen. Tampere: My Generation Oy.
- Aalto, Mikko. 2002. Turvallinen ryhmä. Forssa : Aseman Lapset ry.
- Aalto, Mikko. 2002. Vuorovaikutustaidot. Forssa: Aseman Lapset ry.
- Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja 2010. Kohti tutkivaa ammattikäytännöä. Opas Diakonia-ammattikorkeakoulun opinnäytetöitä varten. Viitattu 11.5.2010.
http://www.diak.fi/files/diak/Julkaisutoiminta/C_17_ISBN_9789524930994.pdf
- Eronen, Carita & Fleminch, Elina 1999. Toimintakokemus-menetelmät isoskoulutuksessa. Viitattu 30.10.2010.
http://kirjastot.diak.fi/files/diak_lib/Jarvenpaa1999/EronenCarita.pdf
- Espoon kaupunki i.a.. Viitattu 11.5.2010.
<http://www.espoo.fi/default.asp?path=1;28;11866;11703;23258;11855;12723;13008>
- Kota – Lasten ja nuorten hyvinvointi i.a.. Viitattu 11.5.2010.
<http://www.kota.fi/index.php?cat=11&lang=fi>
- Kuronen, Juha & Rantakangas, Hannes (toim.) 1997. Leirikoulun opas. Helsinki: Foxoffset
- Lahdenperä, Irja; Virtanen, Onerva; Saarinen, Väinö; Salmi, Reijo (toim.) 1989. Leirikoulun käsikirja. Helsinki: Valtion Painatuskeskus
- Mannerheimin lastensuojeluliitto – Vanhempainnetti i.a.. Viitattu 20.4.2011
http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/koulu/ylakouluelamaa/ylakouluun_siirtyminen/
- Nuorten akatemia 2009. Viitattu 11.5.2010.
<http://www.nuortenakatemia.fi/Opettajalle/Materiaalit/Menetelmat/Ryhmayttaminen>
- Opetushallitus 2004. Viitattu 8.2.2011
<http://www.oph.fi/lehdist%C3%B6tiedotteet/Opetushallituksen%20Cygnaeus-palkinto%20Suomen%20leirikouluyhdistykselle>

Raamattu. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokouksen vuonna 1992 käyttöön ottama suomennos. Helsinki: Kirjapaja.

Suomen partiolaiset i.a.. Viitattu 11.5.2010.

http://ohjelma.partio.fi/index.php?title=1.6.2._Ryhm%C3%A4henki%2C_ryhm%C3%A4ytt%C3%A4minen

Sutinen, Taneli 2000. Toiminnallisten menetelmien koulutuskokonaisuus – Kehittämishanke Diakonia-ammattikorkeakoulun Kauniaisten yksikössä. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Kauniaisten toimipaikka. Diakoninen sosiaali-, terveys- ja kasvatustieteiden koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

TNS Gallup 1998-2010. Viitattu 8.2.2011

<http://www.tns-gallup.fi/kvalitatiivinen>

LIITE 1 Päivänkehrän koulun rehtorille lähetetty leirikoulun päiväohjelma

TI 1.9.

10:00 Leiriläisten saapuminen ja vastaanotto

Alkuhartaus

Esittely: leirikeskus, säännöt, vetäjät

Meidän luokan + ja - puolet

Majoittautuminen

11:30 Lounas

12:30 Ohjelma I

Fiiliskierros (esineet kertovat)

Tutustuminen (vierustoverin esittely)

Nimilappujen askartelu

Meidän luokan historia -jana (5 hengen ryhmissä + koonti)

14:00 Välipalakahvi

15:00 Ulkoilu

Solmun teko ryhmässä

Harjanvarren laskeminen ryhmässä

Pommin purku (ryhmä 1) <-> savolainen pesäpallo (ryhmä 2)

17:00 Päivällinen

18:00 Ohjelma II

Pelastakaa valaat (1 vastaan monta)

Kyselyjana

Hedelmäsalaatti

Vuorokysely (oppilaat - vetäjät)

20:00 Iltapala

Saunat + iltatoimet

Iltahartaus

22:30 Hiljaisuus

KE 2.9

8:00 Herätys

8:30 Aamupala

9:15 Ohjelma I

Aamuhartaus

Fiiliskierros (eilinen - tämä päivä)

Toimivan ryhmän edellytykset - keskustelua

-> miten oma luokka toimii

-> esimerkkejä hyvistä ryhmistä...

"Aamujumppa" Herra Piipponen

Tyynynatta

11:30 Lounas

12:30 Ohjelma II

Hedelmäsalaatti

Suohon laulanta

Lankaleikki (positiivinen asia toisesta)

14:00 Välipalakahvi

15:00 Ulkoilu

Lipun ryöstö
Suon ylitys
Mölkkipalikoiden kaato letkassa
Mummo, susi ja metsästäjä (2 ryhmää)
Tuo mulle... (5-hengen ryhmät)

17:00 Päivällinen

18:00 Ohjelma II

Sosiaalipummi
Norjalainen
Vuorokysely (oppilaat - ohjaajat)
Kyselyjana (erilaisuus, ulkoinen vs. sisäinen jne.)
Meidän luokan + ja - puolet, osa 2

20:00 Iltapala (nuotiolla?)

Saunat + iltatoimet
Iltahartaus

22:30 Hiljaisuus

TO 3.9

8:00 Herätys

8:30 Aamupala

9:15 Aamuhartaus

Palautteen anto

10:00 Leiriläisten lähtö ja hyvästeleminen

LIITE 2 Leirikoulun toteutunut päiväohjelma

Tiistai 1.9.2009, 1. Päivä

10.00 Leirikoululaiset saapuivat Hilan leirikeskukseen.

majoittautuminen

esittely

säännöt

11.00 Lounas ruokalarakennuksessa

12.30 Yhteistä ohjelmaa sisällä

"esineet kertovat"

nimilaput

"Meidän luokan historiajana"

14.00 Välipalakahvi

15.00 Ryhmäytysharjoitteita ja leikkejä ulkona

"Pommin purku"

"Kevyt keppi"

"Savolainen pesäpallo"

17.00 Päivällinen

18.00 Saunat ja oppimispäiväkirjat

20.00 Iltapala

Purkukeskustelu

22.00 Hiljaisuus

Keskiviikko 2.9.2009, 2. Päivä

8.00 Herätys

8.30 Aamupala

9.15 Toimiva ryhmä- keskustelua
"Herra Piipponen"

11.30 Lounas

12.30 Sisäleikkejä
"Tyynynatta"
"Hedelmäsalaatti"
"Suohonlaulanta"

14.00 Välipalakahvi

15.00 Ulkoleikkejä ja -ryhmytyksiä.
"Itikka"
"Sidontaleikki"
"Mummo, susi ja metsästäjä"
"Tuo mulle"
"Suon ylitys"

17.00 Päivällinen

18.00 Saunat ja leiripäiväkirjat

20.00 Iltapala nuotiolla

22.00 – 23.00 Hiljaisuus

Torstai 3.9.2009, 3. päivä

8.00	Herätys
8.30	Aamupala
9.15	Pakkaus/ siivous "stadilainen bussipysäkillä" halipiiri
10.00	Lähtö kotiin

LIITE 3 Kyselylomake ryhmiin

Kysymykset "toimiva ryhmä"- keskusteluun

1. Mikä on ryhmä?
 2. Miten hyvästä ryhmästä saa huonon?
 3. Miten huonosta ryhmästä saa hyvän?
 4. Minkälainen ryhmä meidän luokkamme on?
- > Miksi?
- > Mitä huonoja/ hyviä elementtejä meidän luokassamme on?

LIITE 4 Palautekysely oppilaille

1. Mikä leirikoulussa oli parasta?
2. Mikä oli kurjinta?
3. Tunsitko olosi leirikoulussa turvalliseksi?
4. Tunnetko leirikoulusta olleen sinulle hyötyä?
5. Opitko jotain uutta luokka tovereistasi? Mitä?
6. Mikä leirikoulun tarkoitus mielestäsi oli?
7. Uskotko leirikoulun vaikuttavan ryhmätyöskentelyynne? Miksi?
8. Mitä mieltä olet vetäjistä ja heidän suorituksestaan?
9. Tulisitko uudelleen samojen vetäjien järjestämään leirikouluun?